

YONTMATAŞ ALETLERDE MORFOLOJİK TİPOLOJİ

KAZAĞI (RACLETTE)

Tanım: Genellikle yongalar, ender olarak dilgi ve dilgicikler, çoğunlukla da iki yüzeylilerin ince olan yontma artıkları üzerine yapılmış olan, bir ya da daha çok kenar üzerinde ince, devamlı, dik ya da çok dik, çoğunlukla almaşık düzeltiler gösteren aletlerdir.

Kazağılara orta ve üst Paleolitiğin birçok endüstrileri içinde rastlanır, fakat çok sayıda oluşlarıyla Magdalénien'i nitelendirirler.

Olası kullanımları

Buların daha çok odun ve kemiği kazımakta kullanıldığı ileri sürülüyor.

Kazağuların düzelti tipi ile taşımılığı arasındaki birliğı ortaya koymak için laboratuarda birtakım deneyler yapılmış ve bunun için ince kenarlı, hiç işlenmemiş yongalar alınarak, odun ve kemik gibi nesnelere belirli sürelerle kazınmıştır. Sonuçta, kazıma sırasında oluşan kemirim çentikleriyle, vurma yoluyla isteyerek yapılmış kemirim düzeltileri arasındaki farklar ortaya konmuştur.

Tipleri:

- Basit kazağı

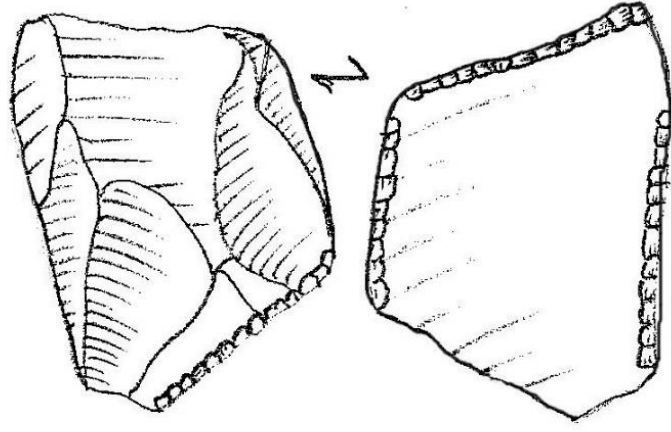
- Dik kazağı

- Uçta kazağı

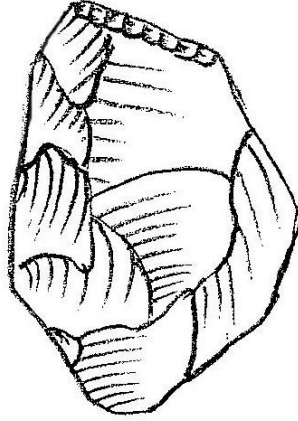
Basit kazağı: Küçük ve çok düzenli düzeltiler taşıyan, bir kenar kazıyıcıdan daha küçük ve ince aletlerdir.

Dik kazağı: Özel diklikte düzeltiler gösteren aletlerdir.

Uçta kazağı: Uzunca bir yonganın ucunda yer alan çok düzenli ve küçük düzeltilerle oluşmuş tiplerdir.

Basit kazağı

Uçta kazağı

SIRTLI BIÇAK (COUTEAUX A DOS / BACKED KNIFE)

Tanım: Kenarlarından biri düzeltisiz kesici bir ağız, diğeri ise gerek tamamı dik ve devamlı, gerekse bir kısmı dik ya da yarı dik düzeltilemlerle devrilmiş; bazen eksi izler taşıyan ya da kabuklu bir sırt gösteren yonga ya da dilgilerdir.

Sırtlı bıçakların kesici ağızları genellikle kullanım çentikleri taşıyabilirler. Bu ağızlar düz, dışbükey ender olarak da içbükey olabilirler. Sırtın genişliği değişken olmakla birlikte alt ve orta Paleolitik'te bazen zayıftır.

Olası kullanımları:

Bu aletler et kesme, ayırma, yontma ve deri işleme gibi bazı işlemlerde kullanılmış görünüyorlar. Bıçakların kullanım izleri üzerinde ayrıntılı bir biçimde duran Semenov, bunları işlevlerine göre, "yontma bıçağı", et bıçağı" ve "deri işleme bıçağı" olarak gruplandırmıştır.

Alt ve orta Paleolitiğe ilişkin başlıca tipleri:

Tipik sırtlı bıçak

Tipik olmayan sırtlı bıçak

Ham sırtlı bıçak

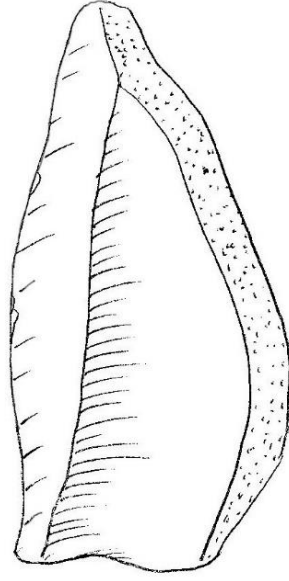
Eksi iz sırtlı bıçak

Tipik sırtlı bıçak: Tüm sırtı dik ve devamlı düzeltilemlerle devrilmiş olan bıçaklardır.

Tipik olmayan sırtlı bıçak: Dik ya da yarı dik düzeltilemlerle sırtının yalnızca bir kısmı devrikleştirilmiş bıçaklardır.

Ham sırtlı bıçak: Sırtı, ayrıldığı yumrunun ham yüzü ya da büyük bir çoğunlukla kabuğundan oluşmuş bıçaklardır.

Eksi iz sırtlı bıçak: Sırtında, çekirdekten daha önce alınmış yongaların eksi izlerini taşıyan bıçaklardır.

Ham sırtlı bıçak

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Bordes,F., Typologie du Paléolithique Ancien et Moyen, Presse du CNRS, Paris, 1998

Yalçinkaya, I., Alt ve Orta Paleolitik Yontmataş Endüstrileri Biçimsel Tipolojisi ve Karain Mağarası, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989